

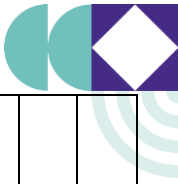

NEDERLANDS

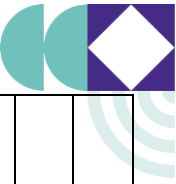
Taalsysteem en taalgebruik

KO <i>TE BEREIKEN OP POPULATIENIEVEAU</i> De kleuters kunnen 1.4.1 basiswoordenschat en eenvoudige betekenisrelaties inzetten met betrekking tot de leefomgeving en de school. 1.4.2 aangeboden inhoudelijke en functionele school- en instructietaal inzetten binnen de context van de activiteiten en hun vakspecifieke kennis, voorkennis en ervaring. 1.4.3 onder begeleiding hun woordenschat uitbreiden.						L4 De leerlingen kennen 1.4.1 woordvorming: samenstellingen, afleidingen. 1.4.2 basisprincipes van betekenisrelaties: synoniemen, antoniemen en trappen van vergelijking. 1.4.3 figuurlijk taalgebruik. 1.4.9 woorden: <ul style="list-style-type: none"> • woordvorming: enkelvoud, meervoud en verbuiging, vervoeging 1.4.14 de term vaktaal De leerlingen kunnen 1.4.4 woorden genuanceerd en gepast inzetten. 1.4.5 aangeboden school-, instructie- en vaktaal hanteren in de vakdisciplines. 1.4.6 nieuwe woordbetekenissen en relaties achterhalen uit gesproken en geschreven contexten door gebruik te maken van woordleerstrategieën: <ul style="list-style-type: none"> • om verduidelijking vragen; • belang van het woord in de tekst nagaan; • vergelijken met een bekend woord; • de context inzetten; • de woordopbouw analyseren. 						L6 De leerling kent 1.4.1 basisprincipes van betekenisrelaties: hyponiemen. De leerling kan 1.4.2 formeel en informeel taalgebruik conform de context inzetten. 1.4.3 woorden genuanceerd en gepast inzetten met steeds hogere abstractiegraad en figuurlijk taalgebruik. 1.4.4 actief op zoek gaan naar nieuwe woordbetekenissen en relaties door gebruik te maken van woordleerstrategieën: <ul style="list-style-type: none"> • vreemdetalenkennis inzetten; • hulpbron inzetten. 1.4.7 woorden: grondwoord, voorvoegsel, achtervoegsel					
Woordenschat																	
Woordenschatkennis																	
MD/G O!	🚩	🔗	Nr.	E/B/G	Leerlijn	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12			
KO 1.4.1			NL.467		Herkennen basiswoordenschat. MIA <i>Basiswoordenschat:</i> <ul style="list-style-type: none"> • woordenschat met betrekking tot de leefomgeving en de school • Inhoudswoorden 												

				<ul style="list-style-type: none"> • Functiewoorden <p>Voorbeelden <i>Inhoudswoorden:</i> stoel, bouwen, eten <i>Functiewoorden:</i> want, naast, nu, maar</p>											
KO 1.4.1			NL.468	Gebruiken basiswoordenschat. MIA <i>Basiswoordenschat:</i> <ul style="list-style-type: none"> • woordenschat met betrekking tot de leefomgeving en de school • Inhoudswoorden • Functiewoorden 											
KO 1.4.1			NL.469	Begrijpen basiswoordenschat*. MIA <i>Basiswoordenschat:</i> <ul style="list-style-type: none"> • inhoudswoorden • functiewoorden • woorden met meerdere betekenissen <p>Voorbeelden <i>Inhoudswoorden:</i> stoel, bouwen, eten <i>Functiewoorden:</i> want, naast, nu, maar <i>Woorden met meerdere betekenissen:</i> arm, bloem, pad, blik, blad</p> <p><small>*woordenschat met betrekking tot de leefomgeving en de school</small></p>											
KO 1.4.1			NL.470	Gebruiken basiswoordenschat. MIA <i>Basiswoordenschat:</i> <ul style="list-style-type: none"> • woordenschat met betrekking tot de leefomgeving en de school • inhoudswoorden • functiewoorden • woorden met meerdere betekenissen 											

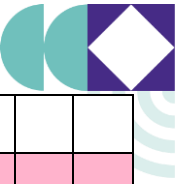
KO 1.4.2		NL.471	MIA <i>Eenvoudige school-en instructietaal:</i> <ul style="list-style-type: none">• binnen de context van de activiteiten, vakspecifieke kennis, voorkennis en ervaring• inhoudswoorden• functiewoorden Voorbeelden <i>Inhoudswoorden:</i> bank, kijken <i>Functiewoorden:</i> want, naast, nu, maar																	
KO 1.4.2	NL.324	NL.472	MIA <i>Eenvoudige school-en instructietaal:</i> <ul style="list-style-type: none">• binnen de context van de activiteiten, vakspecifieke kennis, voorkennis en ervaring• inhoudswoorden• functiewoorden																	
KO 1.4.2	NL.325	NL.473	MIA <i>Eenvoudige school- en instructietaal:</i> <ul style="list-style-type: none">• binnen de context van de activiteiten, vakspecifieke kennis, voorkennis en ervaring• inhoudswoorden• uitdrukkingen• functiewoorden• woorden met meerdere betekenissen Voorbeelden <i>School- en instructietaal:</i> <ul style="list-style-type: none">• Neem het penseel.• Hang je jas aan de kapstok en ga in de rij staan.																	
KO 1.4.2		NL.474	MIA <i>Eenvoudige school- en instructietaal:</i> <ul style="list-style-type: none">• binnen de context van de activiteiten, vakspecifieke kennis, voorkennis en ervaring																	

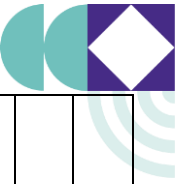
				<ul style="list-style-type: none"> • inhoudswoorden • functiewoorden • woorden met meerdere betekenissen 											
KO 1.4.3			NL.475	<p>Gebruiken een steeds uitgebreidere woordenschat.*</p> <p>MIA <i>Uitgebreide woordenschat:</i> nieuw geleerde woorden, zowel school- als instructietaal</p> <p><i>*onder begeleiding</i></p>											
L4 1.4.5			NL.476	<p>Begrijpen school- en instructietaal.</p> <p>MIA <i>School- en instructietaal:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • inhoudswoorden • uitdrukkingen • functiewoorden • woorden met meerdere betekenissen <p>Voorbeelden <i>School- en instructietaal:</i> functie, gevolg van, tenzij, ondanks, verklaren, omcirkelen, toch, dus, behandelen, vorm (tekst of voorwerp), vergelijken</p>											
L4 1.4.5			NL.477	<p>Gebruiken school- en instructietaal.</p> <p>MIA <i>School- en instructietaal:</i> in verschillende vakken</p>											
KO 1.4.2			NL.478	<p>Begrijpen vaktaal.</p> <p>MIA <i>Vaktaal:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • binnen de context van de activiteiten, vakspecifieke kennis, voorkennis en ervaring • relevante themawoordenschat • vakspecifieke taal 											
KO 1.4.2			NL.479	<p>Gebruiken vaktaal.</p> <p>MIA <i>Vaktaal:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • binnen de context van de activiteiten, vakspecifieke kennis, voorkennis en ervaring 											

					<ul style="list-style-type: none"> relevante themawoordenschat vakspecifieke taal 														
L4 1.4.5			NL.480		Begrijpen vaktaal.														
L4 1.4.5 L4 1.4.14			NL.481		Begrijpen vaktaal. Te hanteren begrippen de vaktaal														
L4 1.4.5			NL.482		Gebruiken vaktaal.														
K 1.4.2 L4 1.4.5			NL.483		Tonen hun kennis van school-, instructie- en vaktaal in verschillende contexten. Voorbeelden <ul style="list-style-type: none"> Fons zit nog maar pas in de Ravenklas (K2-K3). Hij mag van de juf een vriendje aanduiden waarmee hij samen een taak gaat doen. Fons begrijpt het woord 'aanduiden' en wijst naar zijn vriend Rune, die een jaartje ouder is. (instructietaal) In het vijfde leerjaar lezen de leerlingen boeken die binnen het brede thema 'kracht en beweging' passen. Kyona leest een boek waarin het hoofdpersonage een waterraket gaat bouwen. In het boek komen woorden voor zoals 'kracht, beweging, massa, energie, snelheid en weerstand'. Kyona begrijpt deze woorden in de context van het boek omdat ze in de lessen over natuurverschijnselen hierover leerde. (vaktaal) 														
Woordleerstrategieën																			
MD/G O!			Nr.	E/B/G	Leerlijn														
K 1.4.3		LL.069	NL.484		Herkennen woordleerstrategieën in luistersituaties.* MIA <i>Woordleerstrategieën:</i> <ul style="list-style-type: none"> linken leggen met bekende woorden de woordopbouw analyseren de eigen bredere talenkennis inzetten om betekenissen af te leiden de betekenis van woorden afleiden uit de context Voorbeelden <i>De eigen bredere talenkennis inzetten:</i> <ul style="list-style-type: none"> Irene spreekt thuis Spaans. Wanneer ze met haar klasgenootjes in de keukenhoek speelt, maakt ze graag een woordgrapje: wanneer de andere kinderen haar vragen om de pan aan te geven, geeft ze een brood. In het Spaans betekent 'pan' immers brood! 														

				<ul style="list-style-type: none"> Taner is een Turkse jongen die nog maar twee maanden op school is, maar hij kent het Nederlandse woord 'suiker' al! Dat is niet moeilijk want het Turkse woord 'şeker' (klinkt als 'sjeek-èr') lijkt heel erg op het Nederlandse woord 'suiker'. Misschien zijn er nog meer Nederlandse en Turkse woorden die op elkaar lijken? <p><i>*onder begeleiding</i></p>										
L4 1.4.6		LL.069	NL.485	<p>Illustreren woordleerstrategieën in luistersituaties.</p> <p>MIA <i>Woordleerstrategieën:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> om verduidelijking vragen vergelijken met een bekend woord de context inzetten de eigen bredere talenkennis inzetten om betekenissen af te leiden 										
L4 1.4.6		LL.069	NL.486	<p>Illustreren woordleerstrategieën in luistersituaties.</p> <p>MIA <i>Woordleerstrategieën:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> om verduidelijking vragen vergelijken met een bekend woord de context inzetten de eigen bredere talenkennis inzetten om betekenissen af te leiden de woordopbouw analyseren belang van het woord in de tekst na gaan 										
L6 1.4.4		LL.069	NL.487	<p>Illustreren woordleerstrategieën in luistersituaties.</p> <p>MIA <i>Woordleerstrategieën:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> om verduidelijking vragen vergelijken met een bekend woord de context inzetten de eigen bredere talenkennis inzetten om betekenissen af te leiden de woordopbouw analyseren belang van het woord in de tekst na gaan vreemdetalenkennis inzetten hulpbron inzetten 										
L4 1.1.11, L6 1.1.7		LL.069 NL.024	NL.488	<p>Gebruiken verklarende woordenlijsten en woordenboeken om de betekenis van woorden te achterhalen.</p>										
L6 1.4.4		LL.069	NL.489	<p>Zetten woordleerstrategieën actief in op zoek naar nieuwe woordbetekenissen en relaties.</p>										
K 1.4.3		LL.069	NL.490	<p>Passen woordleerstrategieën toe*.</p>										

					* onder begeleiding														
L4 1.4.6, L6 1.4.4		LL.069	NL.491		Passen woordleerstrategieën toe. MIA Toepassen: <ul style="list-style-type: none"> Om nieuwe woordbetekenissen en relaties te achterhalen uit gesproken context. Om nieuwe woordbetekenissen en relaties te achterhalen uit geschreven context. 														
Betekenis van woorden																			
MD/G O!	■	∞	Nr.	E/B/G	Leerlijn		3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12				
Betekenisrelaties																			
K1.4.1			NL.492		Herkennen betekenisrelaties tussen woorden. MIA <i>Betekenisrelaties:</i> <ul style="list-style-type: none"> categorie en exemplaar (hyperoniem- hyponiem) eenvoudige synoniemen eenvoudige tegenstellingen (antoniemen) veel gebruikte trappen van vergelijking Voorbeelden <i>Betekenisrelaties: categorie en exemplaar:</i> <ul style="list-style-type: none"> Een <i>appel</i> (exemplaar) is een stuk <i>fruit</i> (categorie). Het <i>kleurpotlood</i> (exemplaar) is <i>tekengerief</i> (categorie). <i>Betekenisrelaties: eenvoudige synoniemen</i> Mijn mama rijdt met <i>de wagen</i> ; mijn mama rijdt met <i>de auto</i> . <i>Betekenisrelaties: eenvoudige tegenstellingen</i> Ik ben <i>groot</i> , mijn zus is <i>klein</i> . <i>Betekenisrelaties: veel gebruikte trappen van vergelijking</i> Die meloen is <i>zwaarder dan</i> de perzik. De pompoen is het <i>zwaarst</i> .														
KO 1.4.1			NL.493		Herkennen betekenisrelaties tussen woorden. MIA <i>Betekenisrelaties:</i> context: beroep-handeling, gebeurtenis-plaats, tijd-gebeurtenis Voorbeelden														

				<p><i>Betekenisrelaties – context:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> De kok doet zijn <i>schort</i> aan en neemt een <i>braadpan</i>. (beroep-handeling) Zwemmen – het zwembad (gebeurtenis-plaats) De ochtend – opstaan (tijd-gebeurtenis) 										
L4 1.4.2	NL.136		NL.494	<p>Begrijpen betekenisrelaties tussen woorden.</p> <p>MIA <i>Betekenisrelaties:</i> verwijswoorden: zij, hij, het, die, deze, dit, dat</p> <p>Voorbeelden <i>Verwijswoorden:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Toen was <i>zij</i> nog een baby. > ‘zij’ verwijst naar een eerder vernoemd personage. Oma wil graag de mooiste taart van de bakker, <i>die</i> met slagroom. 										
L4 1.4.2			NL.495	<p>Illustreer betekenisrelaties tussen woorden.</p> <p>MIA <i>Betekenisrelaties:</i> vormrelatie - homoniemen (woorden die hetzelfde klinken maar iets anders betekenen)</p> <p>Te hanteren begrip het homoniem</p> <p>Voorbeelden <i>Vormrelatie – homoniemen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Hij zit op de bank voor de bank. Zij neemt de bal niet mee naar het bal. 										
L4 1.4.2			NL.496	<p>Illustreer betekenisrelaties tussen woorden.</p> <p>MIA <i>Betekenisrelaties:</i> antoniemen</p> <p>Te hanteren begrip het antoniem</p> <p>Voorbeelden <i>Antoniemen:</i> boven – onder, groot – klein, blij – verdrietig</p>										
L4 1.4.2			NL.497	<p>Illustreer betekenisrelaties tussen woorden.</p>										

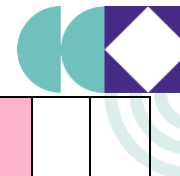
				<p>MIA <i>Betekenisrelaties:</i> synoniemen</p> <p>Te hanteren begrip het synoniem</p> <p>Voorbeelden <i>Synoniemen:</i> boos – kwaad, blij – vrolijk, snel – vlug, beginnen – starten</p>											
L4 1.4.2		NL.512	NL.498	<p>Illustreren betekenisrelaties tussen woorden.</p> <p>MIA <i>Betekenisrelaties:</i> trappen van vergelijking</p> <p>Te hanteren begrippen de trappen van vergelijking</p> <p>Voorbeelden <i>Trappen van vergelijking:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Deze pizza is <i>lekker</i>, maar die pizza is <i>lekkerder</i>. • Het resultaat is <i>goed</i>, dit resultaat is <i>beter</i>, dat resultaat is het <i>best</i>. 											
L4 1.4.2			NL.499	<p>Begrijpen gradaties in woordbetekenissen.</p> <p>MIA <i>Gradaties in woordbetekenissen:</i> woorden die de intensiteit van een eigenschap of actie weergeven</p> <p>Voorbeelden <i>Woorden die de intensiteit van een eigenschap of actie weergeven:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Caro vindt de blauwe jurk <i>prachtig</i>! • Die danseres danst <i>uitstekend</i>! 											
L6 1.4.1			NL.500	<p>Illustreren betekenisrelaties tussen woorden.</p> <p>MIA <i>betekenisrelaties tussen woorden:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • hyponiemen • hyperoniem 											

				<p>Te hanteren begrip het hyponiem</p> <p>Voorbeelden <i>Hyponiemen en hyperoniem:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 'Dier' is het hyperoniem. 'Hond, kat, olifant' zijn hyponiemen van 'dier'. 'Vogel', 'zoogdier', 'reptiel'(hyponiemen) zijn 'gewervelden'(hyperoniem). 'Tang', 'hamer', 'schroevendraaier' (hyponiemen) zijn 'gereedschappen' (hyperoniem). 														
L4 1.4.2			NL.501	Gebruiken betekenisrelaties tussen woorden.														
L6 1.4.1			NL.502	Gebruiken gradaties van woordbetekenissen.														
K1.4.1, K 1.4.3, L4 1.4.2			NL.503	Reflecteren in luister- en leessituaties op verbanden tussen woorden en hun betekenis.														
				Abstractiegraad van woorden														
L6 1.4.3			NL.504	<p>Analyseren concrete en abstracte woorden in een gelezen tekst.</p> <p>MIA <i>Concrete en abstracte woorden:</i> hoe meer abstracte woorden gebruikt worden in een tekst, hoe complexer de tekst is</p> <p>Voorbeelden <i>Concrete woorden:</i> voetballer, appel, lopen, wakker, rood, lauw <i>Abstracte woorden:</i> verandering, democratie, analyseren, evalueren</p>														
				Figuurlijk taalgebruik														
L4 1.4.3			NL.505	<p>Herkennen in lees- en luistersituaties de figuurlijke betekenis van woorden en woordgroepen.</p> <p>MIA <i>Figuurlijke betekenis:</i> uitdrukkingen</p> <p>Voorbeelden <i>figuurlijke betekenis van woorden en woordgroepen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Het hoofdpersonage in het luisterverhaal wordt 'een brave Hendrik' genoemd. De meester legt uit dat dit een uitdrukking is voor een gehoorzaam iemand die zich netjes aan de regels houdt. 														

				<ul style="list-style-type: none"> De juf leest een verhaal voor waarin wordt verteld dat een personage ‘met hart en ziel’ haar werk deed. Ze legt uit dat dit een gezegde is en dat het betekent dat het personage haar werk heel graag doet. De juf leest een verhaal voor over ‘een buitenbeetje’. Ze legt uit dat het een uitdrukking is voor iemand die een beetje anders dan anderen is. In de tekst lezen de kinderen dat prinses Elisabeth ‘blauw bloed’ heeft. De leerkracht legt uit dat prinses Elisabeth haar bloed niet blauw van kleur is, maar dat het een gezegde is dat betekent dat zij van adel is en dus geboren is in een voorname familie. 										
L4 1.4.3 L6 1.4.3	NL.621 NL.627		NL.506	<p>Begrijpen in lees- en luistersituaties de letterlijke en figuurlijke betekenis van woorden en woordgroepen.</p> <p>MIA <i>Figuurlijke betekenis:</i> uitdrukkingen</p> <p>Te hanteren begrippen letterlijk, figuurlijk, de uitdrukking</p> <p>Voorbeelden <i>Figuurlijke betekenis:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> In het beluisterde nieuwsbericht horen de kinderen een geïnterviewd persoon zeggen: ‘Genoeg is genoeg!’. Ze denken samen na over de betekenis van deze uitdrukking en komen tot de conclusie dat het betekent dat die persoon het beu is. De kinderen beluisteren een interview met een bekend persoon. Als antwoord op een vraag van de interviewer antwoordt de persoon: ‘Dat is de hamvraag.’ De leerkracht verduidelijkt dat de ‘hamvraag’ de vraag is waar het allemaal om draait. In een aflevering van het jeugdjournaal zegt de sportjournalist dat de atleet ‘de handdoek in de ring gooit’. De meester legt uit dat dit spreekwoord betekent dat de atleet het opgeeft en niet verder deelneemt aan de wedstrijd. In de tekst lezen de kinderen dat het hoofdpersonage ‘groen’ is. De leerkracht legt uit dat ‘groen’ meerdere betekenissen kan hebben. Groen is letterlijk een kleur. Maar het kan figuurlijk als betekenis jong of milieubewust hebben. Aan het einde van het verhaal leest Timon: ‘na regen komt zonneschijn’. Hij zoekt het spreekwoord op in het online spreekwoordenboek en komt te weten dat het betekent dat na alle tegenslag alles weer goed komt. 										
L4 1.4.3 L6 1.4.3			NL.507	<p>Reflecteren over de figuurlijke betekenis van woorden en woordgroepen.</p> <p>MIA <i>Reflecteren:</i></p>										

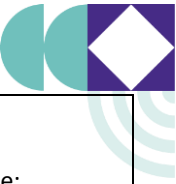
				<ul style="list-style-type: none"> • met elkaar • in verschillende lees- en luistercontexten 												
Woordvorming																
MD/G	O!		Nr.	E/B/G	Leerlijn	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12		
L4 1.4.1	NL.029 NL.521		NL.508		Herkennen samenstellingen. Voorbeeld <i>Samenstellingen:</i> De leerkracht toont verschillende soorten ballen en zegt daarbij het woord 'bal'. 'Hoe weten jullie nu welke bal ik bedoel?' De kinderen merken wellicht op dat er een voetbal, een tennisbal en een basketbal liggen. De leerkracht modelleert dat je een basketbal kan aanduiden door niet allen 'bal' te zeggen, maar er het woorddeel 'basket' aan toe te voegen: 'Wanneer ik een ander deel aan het woord bal toevoeg weet ik welke bal het precies is, de basket-bal!' Samen met de kleuters ontdekt de leerkracht dat er nog andere delen aan het woord 'bal' kunnen toegevoegd worden om precies te kunnen zeggen over welke bal het gaat.											
L4 1.4.1 L4 1.4.9			NL.509		Herkennen samenstellingen. Te hanteren begrip de samenstelling Voorbeelden <i>Samenstellingen:</i> <ul style="list-style-type: none"> • /korfbal/ bestaat uit /korf+/bal/ • /zaalvoetbal/ bestaat uit /zaal+/voet+/bal/ 											
L4 1.4.1 L4 1.4.9 L6 1.4.7	NL.188 NL.221 NL.225 NL.239		NL.510		Benoemen het grondwoord in afleidingen. Te hanteren begrippen de afleiding, het grondwoord Voorbeelden <i>Afleidingen:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Bij /onschuldig/ is /schuldig/ het grondwoord • Bij /dagelijks/ is /dag/ het grondwoord 											

L6 1.4.7	NL.187 NL.189 NL.221 NL.225		NL.511		<p>Benoemen de structuur bij afleidingen.</p> <p>Te hanteren begrippen het voorvoegsel, het achtervoegsel</p>													
L4 1.4.9		NL.498	NL.512		<p>Begrijpen in lees- en schrijfsituaties vormelijke kenmerken van verbuigingen.</p> <p>MIA <i>Vormelijke kenmerken van verbuigingen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • bij bijvoeglijke naamwoorden • bij trappen van vergelijking <p>Te hanteren begrippen de verbuiging, het bijvoeglijk naamwoord</p> <p>Voorbeelden <i>Vormelijke kenmerken van verbuigingen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Een spannend boek, het spannende boek • Spannend, spannender, spannendst 													
L4 1.4.4			NL.513		Zetten hun kennis van woorden genuanceerd en gepast in.													
L6 1.4.3			NL.514		<p>Zetten woorden genuanceerd en gepast in.</p> <p>MIA <i>Genuanceerd en gepast:</i> met steeds hogere abstractiegraad en figuurlijk taalgebruik</p>													
L4 1.4.9	NL.191 NL.192		NL.515		<p>Herkennen het getal van zelfstandige naamwoorden.</p> <p>MIA <i>Getal:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • enkelvoud • meervoud <p>Te hanteren begrippen het enkelvoud, het meervoud</p>													
L4 1.4.9	NL.200 NL.202 NL.204		NL.516		Herkennen in lees- en schrijfsituaties de vervoeging van een werkwoord.													

	NL.205 NL.207				MIA <i>Vervoeging werkwoord:</i> <ul style="list-style-type: none"> • eerste persoon enkelvoud en meervoud (ik en wij) • tweede persoon enkelvoud en meervoud (jij, u en jullie) • derde persoon enkelvoud en meervoud (hij, zij, het en zij) 												
Formeel en informeel taalgebruik																	
MD/G O!			Nr.	E/B/G	Leerlijn		3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12		
L4 1.4.17	NL.365		NL.517		Verwoorden basisverschillen tussen formele en informele taal. Te hanteren begrippen formeel taalgebruik, informeel taalgebruik Voorbeelden <i>Formele en informele taal:</i> <ul style="list-style-type: none"> • formeel: Een onbekende volwassene in een interview aanspreken met 'U'. • informeel: Jongerentaal gebruiken om een spannende anekdote aan vrienden te vertellen. 												
L6 1.4.2.	NL.367		NL.518		Duiden formele en informele taal. Te hanteren begrippen formeel taalgebruik, informeel taalgebruik												
L6 1.4.2, L4 1.4.17			NL.519		Zetten hun kennis over formele en informele taal in overeenstemming met de context in.												

<p>KO</p> <p>De kleuters kennen 1.4.4 woord, woorddeel, klankgroep, rijm, klank, letter.</p> <p>De kleuters kunnen 1.4.5 basiselementen van het taalsysteem toepassen in taal(spell): klanken, klankgroepen, rijm, letter- en cijfersymbolen, klanktekenkoppeling, woorden.</p>	<p>L4</p> <p>De leerlingen kennen 1.4.7 klanken: korte, lange, tweeteklenklers, medeklinkers, en uitspraak. 1.4.8 spelling: <ul style="list-style-type: none"> • klanktekenkoppeling, letters, alfabetisch principe; • interpunctietekens: punt, vraagteken, uitroepeteken, komma, dubbele punt, spatie. 1.4.9 woorden: <ul style="list-style-type: none"> • woordvorming: enkelvoud, meervoud en verbuiging, vervoeging, samenstelling, afleiding; </p>	<p>L6</p> <p>De leerling kent 1.4.5 spelling: <ul style="list-style-type: none"> • interpunctietekens: dubbele aanhalingstekens, haakjes; • woordtekens: trema, koppelteken, apostrof, accent, soorten afkortingen. 1.4.6. woorden: <ul style="list-style-type: none"> • woordsoorten: voornaamwoord; • werkwoordtijden: toekomstige tijd, voltooid deelwoord. 1.4.7 woorden: grondwoord, voorvoegsel, achtervoegsel, verkleinwoord, stam, uitgang, infinitief.</p>
--	---	---

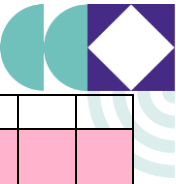

	<ul style="list-style-type: none"> • woordsoorten: zelfstandig naamwoord, bijvoeglijk naamwoord, lidwoord, telwoord, voorzetsel, voegwoord, werkwoord; • werkwoordstijden: tegenwoordige tijd, verleden tijd. <p>1.4.10 zinnen en zinsdelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zin, onderwerp, persoonsvorm, zinsdeel, gezegde; • soorten zinnen: mededelende zin, vragende zin, uitroepende zin. <p>De leerlingen kunnen</p> <p>1.4.11 inzichten in het taalsysteem toepassen en erover reflecteren.</p>	<p>1.4.8 zinnen en zinsdelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • meewerkend en lijdend voorwerp; • naamwoordelijk en werkwoordelijk gezegde; • soorten zinnen: enkelvoudige en samengestelde zinnen, ontkennde zin; • gebiedende wijs. <p>De leerling kan</p> <p>1.4.9 inzichten in het taalsysteem toepassen en erover reflecteren.</p>
--	---	---

Taalsysteem (klanken, interpunctietekens en woordtekens, grammatica)

Klanken

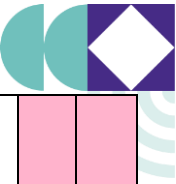
KO 1.4.4		NL.00 2	NL.520		<p>Illustreren rijm in verschillende contexten.</p> <p>MIA <i>In verschillende contexten:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • rijmpje, raadsel, liederen <p>Te hanteren begrippen het rijm, rijmen</p>													
KO 1.4.4	NL.005 NL.011 NL.018 NL.508		NL.521		<p>Illustreren de woordopbouw van klank tot woord.</p> <p>MIA <i>Woordopbouw:</i> de klank, de letter, de klankgroep, het woord, het woorddeel</p> <p>Te hanteren begrippen de klank, de letter, de klankgroep, het woord, het woorddeel</p>													
L4 1.4.7	NL.362 NL.363		NL.522		<p>Illustreren de uitspraak van klanken in het Standaardnederlands.</p> <p>MIA <i>Klanken:</i> korte klanken, lange klanken, tweetekenklanken en medeklinkers</p>													
KO. 1.4.5	NL.003		NL.523		<p>Passen basiselementen van taalsysteem toe in spelsituaties.</p> <p>MIA <i>Basiselementen van taalsysteem:</i> klanken, klankgroepen, rijm, letter- en cijfersymbolen, klanktekenkoppeling, woorden</p>													

L4 1.4.11, L6 1.4.9			NL.524		Reflecteren op het taalsysteem in verschillende contexten.													
Interpunctietekens, woordtekens en hoofdletters																		
MD/GO!			Nr.	E/B/G	Leerlijn	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12				
L4 1.4.8 L4 1.2.5	NL.018		NL.525		Herkennen interpunctietekens en hoofdletters in een gelezen tekst. MIA <i>Interpunctietekens en hoofdletters:</i> <ul style="list-style-type: none"> • de kleine letter • de hoofdletter • het punt 													
L4 1.4.8 L4 1.2.5	NL.032		NL.526		Benoemen hoofdletters in een gelezen tekst. Te hanteren begrippen de kleine letter, de hoofdletter													
L4 1.4.8	NL.127 NL.241 NL.246		NL.527		Benoemen interpunctietekens in een tekst. MIA <i>Benoemen:</i> inclusief functie <i>Interpunctietekens:</i> het punt Te hanteren begrippen het leesteken, het punt													
L4 1.4.8	NL.127 NL.241 NL.246		NL.528		Benoemen interpunctietekens in een tekst. MIA <i>Benoemen:</i> inclusief functie <i>Interpunctietekens:</i> het uitroepteken, het vraagteken Te hanteren begrippen het uitroepteken, het vraagteken													

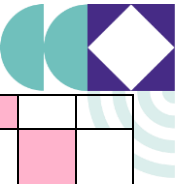
L4 1.4.8	NL.042 NL.043 NL.241 NL.248		NL.529	<p>Benoemen interpunctietekens in een tekst.</p> <p>MIA <i>Benoemen:</i> inclusief functie</p> <p><i>Interpunctietekens:</i> het dubbele punt, de komma</p> <p>Te hanteren begrippen het dubbele punt, de komma</p>															
L6 1.4.5	NL.243 NL.248		NL.530	<p>Benoemen interpunctietekens in een tekst.</p> <p>MIA <i>Benoemen:</i> inclusief functie</p> <p><i>Interpunctietekens:</i> de dubbele aanhalingstekens, de haakjes</p> <p>Te hanteren begrippen de dubbele aanhalingstekens, de haakjes</p>															
L4 1.4.8	NL.168 NL.310		NL.531	<p>Benoemen de witruimte tussen woorden als spatie.</p> <p>MIA <i>Benoemen:</i> Inclusief functie</p> <p>Te hanteren begrippen de spatie</p>															
L4 1.4.8	NL.169 NL.310		NL.532	<p>Benoemen de kantlijn op gelijnd papier.</p> <p>MIA <i>Benoemen:</i> inclusief functie</p> <p>Te hanteren begrippen de kantlijn</p>															
L6 1.4.5	NL.185 NL.244		NL.533	<p>Benoemen woordtekens.</p> <p>MIA</p>															

					Woordtekens: het trema, het koppelteken, de apostrof, het accent													
					Te hanteren begrippen het trema, het koppelteken, de apostrof, het accent													
Grammatica: woordsoorten en werkwoorden																		
MD/ GO!	■	∞	Nr.	E/B/G	Leerlijn	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12				
L4 1.4.9			NL.534		Benoemen woordsoorten. MIA <i>Woordsoorten:</i> <ul style="list-style-type: none"> eigennamen lidwoorden telwoorden Te hanteren begrippen de eigennaam, het lidwoord, het telwoord													
L4 1.4.9			NL.535		Begrijpen in leessituaties de taalverrijkende functie van bijvoeglijke naamwoorden.													
L4 1.4.9	NL.192 NL.627		NL.536		Benoemen woordsoorten. MIA <i>Woordsoorten:</i> <ul style="list-style-type: none"> zelfstandige naamwoorden bijvoeglijke naamwoorden voorzetsels Te hanteren begrippen het bijvoeglijk naamwoord, het zelfstandig naamwoord, het voorzetsel													
L4 1.4.9 L6 1.4.7	NL.138		NL.537		Benoemen woordsoorten. MIA <i>Woordsoorten:</i> <ul style="list-style-type: none"> voegwoorden werkwoorden meervouden verkleinwoorden Te hanteren begrippen het voegwoord, het werkwoord, het meervoud, het verkleinwoord													

L6 1.4.6			NL.538	<p>Benoemen woordsoorten.</p> <p>MIA <i>Woordsoorten:</i> voornaamwoorden</p> <p>Te hanteren begrippen het voornaamwoord</p>														
			NL.539	<p>Herkennen een werkwoord met een vast voorzetsel.</p> <p>Voorbeelden <i>Werkwoord met een vast voorzetsel:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>zich bemoeien met</i> • <i>genieten van</i> 														
L4 1.4.9	NL.200		NL.540	<p>Beschrijven de onvoltooid tegenwoordige tijd van het werkwoord.</p> <p>Te hanteren begrippen het werkwoord, de tegenwoordige tijd</p>														
L4 1.4.9	NL.204 NL.205		NL.541	<p>Beschrijven de onvoltooid verleden tijd van het werkwoord.</p> <p>Te hanteren begrip de verleden tijd</p>														
L6 1.4.6	NL.202		NL.542	<p>Beschrijven de voltooid tegenwoordige tijd.</p>														
L6 1.4.6	NL.207		NL.543	<p>Beschrijven de voltooid verleden tijd.</p>														
L6 1.4.6	NL.209		NL.544	<p>Beschrijven de toekomstige tijd van het werkwoord.</p> <p>Te hanteren begrip de toekomstige tijd</p>														
L6 1.4.6	NL.202 NL.207		NL.545	<p>Beschrijven het voltooid deelwoord.</p> <p>Te hanteren begrip het voltooid deelwoord</p>														
L6 1.4.7, L6 1.4.6	NL.200 NL.201 NL.202 NL.203 NL.204 NL.205 NL.206 NL.207 NL.208		NL.546	<p>Beschrijven de vorming van werkwoorden.</p> <p>MIA <i>Vorming van werkwoorden:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • de tegenwoordige tijd • de verleden tijd 														

					Te hanteren begrippen de stam, de uitgang, de infinitief														
L6 1.4.8	NL.210		NL.547		Beschrijven de vorming van werkwoorden. MIA <i>Vorming van werkwoorden:</i> <ul style="list-style-type: none"> de toekomstige tijd de gebiedende wijs 														
L4 1.4.9 L6 1.4.6			NL.548		Analyseren woorden. MIA <i>Woorden:</i> <ul style="list-style-type: none"> woordsoorten werkwoorden 														
Grammatica: zinnen en zinsdelen																			
MD/GO!			Nr.	E/B/G	Leerlijn		3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12				
L4 1.4.10	NL.249 NL.290 NL.384		NL.549		Beschrijven de structuur van verschillende soorten zinnen. MIA <i>Zinnen:</i> <ul style="list-style-type: none"> de mededelende zin, de vragende zin <i>Structuur:</i> <ul style="list-style-type: none"> juiste woordvolgorde: met woorden op de juiste plaats in de zin, afgestemd op de soort zin Te hanteren begrippen de zin, de mededelende zin														
L4 1.4.10	NL.250 NL.290 NL.291 NL.371 NL.385		NL.550		Beschrijven de structuur van verschillende soorten zinnen. MIA <i>Zinnen:</i> <ul style="list-style-type: none"> de mededelende zin, de vragende zin, de uitroepende zin <i>Structuur:</i> <ul style="list-style-type: none"> juiste woordvolgorde: met woorden op de juiste plaats in de zin, afgestemd op de soort zin Te hanteren begrippen														

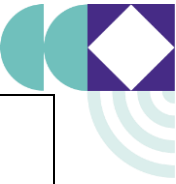

				de mededelende zin, de vragende zin, de uitroepende zin																
L6 1.4.8	NL.372 NL.252 NL.386		NL.551	<p>Beschrijven de structuur van verschillende soorten zinnen.</p> <p>MIA <i>Zinnen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Soorten zinnen: ontkennende zin <p><i>Structuur:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • juiste woordvolgorde: met woorden op de juiste plaats in de zin, afgestemd op de soort zin <p>Te hanteren begrip de ontkennende zin</p>																
L6 1.4.8	NL.252 NL.315 NL.372 NL.387		NL.552	<p>Beschrijven de structuur van verschillende soorten zinnen.</p> <p>MIA <i>Zinnen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Soorten zinnen: gebiedende wijs <p><i>Structuur:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • juiste woordvolgorde: met woorden op de juiste plaats in de zin, afgestemd op de soort zin <p>Te hanteren begrip de gebiedende wijs</p>																
	NL.055 NL.383		NL.553	<p>Herkennen dat zinnen uit woorden bestaan.</p> <p>Voorbeelden <i>Zinnen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • iemand trekt de startkaart met een prent van een poes en zegt: 'De poes'. De volgende trekt de kaart met een afbeelding van 'zitten' en zegt 'zit', de volgende trekt de kaart met een afbeelding van 'op', de laatste trekt de kaart met 'de stoel.' De leraar vraagt: Hoe is de volledige zin? "De poes zit op de stoel." De leraar vraagt vervolgens: "Hoe kunnen we deze zin "De poes zit op de stoel." nog langer maken?" • "Hoor het woord in de zin": de leraar toont een prent van een hond en zegt: "Ik ga een paar zinnen zeggen. Als je het woord 'hond' in een zin hoort dan roep je 'waf'." 																
L4 1.4.10			NL.554	<p>Benoemen het onderwerp en de persoonsvorm in een zin.</p> <p>Te hanteren begrip de zin, het onderwerp, de persoonsvorm</p>																

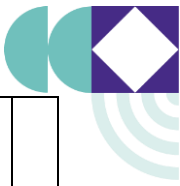
				<p>Voorbeelden <i>Onderwerp en persoonsvorm:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Hij speelt</i> buiten. 'Speelt' is de persoonsvorm. 'Hij' is het onderwerp • <i>Hugo kijkt</i> zijn werk grondig <i>na</i>. 'Kijkt ... na' is de persoonsvorm. 'Hugo' is het onderwerp. 													
L4 1.4.10			NL.555	<p>Benoemen het gezegde in een zin.</p> <p>MIA <i>Gezegde:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wat er gebeurt • wat iemand doet <p>Te hanteren begrippen het gezegde, het zinsdeel</p>													
L6 1.4.8			NL.556	<p>Benoemen het lijdend voorwerp in een zin.</p> <p>MIA <i>Lijdend voorwerp:</i> wat (of wie)? + gezegde + onderwerp</p> <p>Te hanteren begrip het lijdend voorwerp</p>													
L6 1.4.8			NL.557	<p>Benoemen het meewerkend voorwerp in een zin.</p> <p>MIA <i>Meewerkend voorwerp:</i> aan/voor wie? + gezegde + onderwerp?</p> <p>Te hanteren begrip het meewerkend voorwerp</p>													
L6 1.4.8			NL.558	<p>Benoemen het naamwoordelijk gezegde in een zin.</p> <p>MIA <i>Naamwoordelijk gezegde:</i> koppelwerkwoord + bijvoeglijk naamwoord of zelfstandig naamwoord dat iets over het onderwerp zegt</p> <p>Te hanteren begrip het naamwoordelijk gezegde</p>													

				Voorbeelden <i>Naamwoordelijk gezegde:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Tom is gelukkig. 'Is gelukkig' is het naamwoordelijk gezegde. • Die foto lijkt nep. 'Lijkt nep' is het naamwoordelijk gezegde 													
L6 1.4.8			NL.559	Benoemen het werkwoordelijk gezegde in een zin. MIA <i>Werkwoordelijk gezegde:</i> alle werkwoorden in de zin die samen aangeven wat er gebeurt of wordt gedaan Te hanteren begrip het werkwoordelijk gezegde Voorbeelden <i>Werkwoordelijk gezegde</i> <ul style="list-style-type: none"> • Wij hebben een boek gelezen. 'hebben gelezen' is het werkwoordelijk gezegde. • Wat heb ik goed geslapen! 'heb geslapen' is het werkwoordelijk gezegde. 													
L4 1.4.10, L6 1.4.8			NL.560	Analyseren zinnen en zinsdelen.													

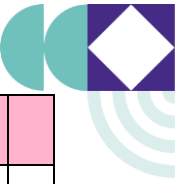
KO De kleuters kunnen 1.4.6 dat taal non-verbale en verbale elementen inhoudt. 1.4.7 dat er verschillende taalvariëteiten en verschillende talen zijn	L4 De leerlingen kennen 1.4.12 enkele taalvariëteiten: dialect, Standaardnederlands. 1.4.13 <ul style="list-style-type: none"> • het communicatiemodel: zender, ontvanger, boodschap, kanaal; • basisregisters: formeel, informeel; • non-verbale communicatie: intonatie, mimiek, lichaamstaal. 1.4.14 de termen jongerentaal en vaktaal. De leerlingen weten 1.4.15 dat taal wordt beïnvloed door verschillende factoren: leeftijd en beroep van de gebruiker. 1.4.16 dat taal evolueert doorheen de tijd.	L6 De leerling kent 1.4.10 het uitgebreid communicatiemodel: doel, medium, effect. 1.4.11 taalvariëteiten: tussentaal, vreemde taal. De leerling weet 1.4.12 dat taal wordt beïnvloed door verschillende factoren: plaats en cultuur. 1.4.13 dat informatiebronnen veranderen doorheen de tijd: orale vertelcultuur, schrift, boekdrukkunst, radio, televisie, digitale media. 1.4.14 dat het Nederlands tot een taalfamilie behoort. 1.4.15 dat er vreemde talen zijn waarin dezelfde of andere schrifttekens worden gebruikt dan in het Nederlands.
--	--	--

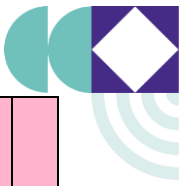
				De leerlingen kunnen 1.4.17 basisverschillen tussen formele en informele taal verwoorden.																
Taalgebruik en taalwetenschap												3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12
MD /GO !			Nr.	E/B/G	Leerlijn															
K 1.4.6	NL.322 NL.368 NL.420 NL.446		NL.561		Begrijpen verbale en non-verbale elementen van taal. Voorbeelden <i>Non-verbale elementen:</i> <ul style="list-style-type: none"> mimiek lichaamstaal intonatie 															
L4 1.4.1 3	NL.369 NL.421		NL.562		Beschrijven elementen van non-verbale communicatie. MIA <i>Non-verbale communicatie:</i> <ul style="list-style-type: none"> mimiek lichaamstaal intonatie 															
KO 1.4.6 L4 1.4.1 3			NL.563		Reflecteren over non-verbaal taalgebruik.															
K 1.4.7			NL.564		Herkennen dat er verschillende talen en taalvariëteiten zijn.															
K 1.4.7			NL.565		Interpreteren verschillen bij de uitspraak van gelijkende klanken in verschillende talen en taalvariëteiten. Voorbeelden <i>Klanken in andere taalvariëteiten en talen:</i> <ul style="list-style-type: none"> Spaanse rollende [r], Franse huig-[r] en de Nederlandse tongpunt-[r] de zachte [g] in Vlaanderen en de harde [g] in Nederland 															
L4 1.4.1 2	NL.238 NL.363		NL.566		Herkennen talen en taalvariëteiten. MIA <i>Taalvariëteiten:</i> <ul style="list-style-type: none"> dialect Standaardnederlands 															

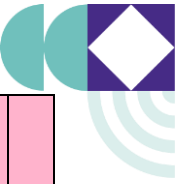
				<p>Te hanteren begrippen het dialect, het Standaardnederlands</p>									
L6 1.4.1 1			NL.567	<p>Herkennen talen en taalvariëteiten.</p> <p>MIA <i>Taalvariëteiten:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> tussentaal vreemde taal <p>Te hanteren begrippen de tussentaal, de vreemde taal</p>									
L4 1.4.1 2, L6 1.4.1 1,			NL.568	<p>Vergelijken het uitspreken van letters bij verschillende talen en taalvariëteiten.</p> <p>Voorbeelden <i>Uitspreken van letters bij verschillende talen en taalvariëteiten:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Hoewel de [oe]-klank in meerdere talen wordt gebruikt, wordt die niet altijd met dezelfde lettertekens geschreven. Zo worden volgende letters of lettercombinaties in vreemde talen soms als [oe] uitgesproken: /oo/ in het Engels (bv. 'room' – kamer), /ou/ in het Portugees (bv. 'pouco' – een beetje) en /u/ in het Italiaans (bv. 'duro' - moeilijk.) In sommige vreemde talen is er geen verschil in uitspraak tussen 'p' en 'b'. 									
L4 1.1.2 L4 1.4.1 2, L6 1.4.1 1,			NL.569	<p>Gebruiken hun kennis van talen en taalvariëteiten.</p> <p>MIA <i>Gebruiken:</i> om vlotter te lezen in het Standaardnederlands</p> <p>Voorbeelden <i>Letters en woorden in andere taalvariëteiten en talen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Sommige woorden klinken in verschillende taalvariëteiten en talen ongeveer hetzelfde als in het Nederlands, zoals /polis/(dialect) en /politie/, /schreiben/ (Duits) en /schrijven/, /sucre/ (Frans) en /suiker/, /welcome/ (Engels) en /welkom/... De Zweedse letter /å/ klinkt hetzelfde als de Nederlandse letter /o/. De Nederlandse letter /u/ wordt in het Spaans uitgesproken als [oe]. 									
KO 1.4.7 L4 1.4.1 2			NL.570	<p>Reflecteren over talen en taalvariëteiten.</p>									

L6 1.4.1 1																			
L4 1.4.1 6			NL.571		<p>Herkennen dat taal evolueert doorheen de tijd.</p> <p>MIA <i>Taal evolueert:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • woordenschat verandert: nieuwe woorden, verandering van woordbetekenis • spelling en uitspraak veranderen • taalsysteem (grammatica) verandert <p>Voorbeelden <i>Woordenschat verandert:</i> Ketnet en Karrewiet organiseren in samenwerking met Van Dale een stemming om het nieuwe kinder- en tienerwoord van het jaar te kiezen. <i>Spelling verandert:</i> Het woord 'electriciteit' mocht je vroeger, voor 1995, ook met een 'c' schrijven: 'electriciteit'. <i>Taalsysteem (grammatica) verandert:</i> 800 jaar geleden waren er 4 werkwoordsvormen, nu zijn er nog drie:</p> <p><i>ic gheve ik geef</i> <i>du gheves jij geeft</i> <i>hi ghevet hij geeft</i> <i>wi gheven wij geven</i> <i>ghi ghevet jullie geven</i> <i>si gheven zij geven</i></p>														
L4 1.4.1 6 L6 1.4.1 3			NL.572		<p>Herkennen dat taal evolueert doorheen de tijd.</p> <p>MIA <i>Taal evolueert:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • in betekenis • in vorm en grammatica • in klank en uitspraak • onder invloed van cultuur, technologie en maatschappij <p>Voorbeelden <i>In betekenis:</i> Oorspronkelijk betekende 'een paar' een tweetal; gaandeweg kreeg 'een paar' ook de betekenis van enkele. <i>In vorm en grammatica:</i></p>														

				<p>De vorm 's ochtends komt van het vroegere 'des ochtends'; de apostrof in 's duidt op de gemiste 'de'.</p> <p><i>In klank en uitspraak:</i></p> <p>Het vroegere 'ghi' is het huidige 'jij' en het vroeger 'wi' is het huidige 'wij'.</p> <p><i>Onder invloed van cultuur, technologie en maatschappij:</i></p> <p>Technologie beïnvloedt onze taal: nieuwe taalvormen zoals emoji's en afkortingen ontstaan.</p>													
L4 1.4.1 6 L6 1.4.1 3			NL.573	<p>Reflecteren over de evolutie van taal doorheen de tijd.</p>													
L4 1.4.1 5	NL.271 NL.272		NL.574	<p>Herkennen hoe interpretatie van teksten beïnvloed wordt.</p> <p>MIA</p> <p><i>Beïnvloeden:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • taalgebruik • woordkeuze • afbeeldingen 													
L4 1.4.1 5			NL.575	<p>Beschrijven de invloed van de leeftijd en het beroep op de taal van de gebruiker.</p> <p>Voorbeelden</p> <p><i>Invloed:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De papa van Shauny is loodgieter. Shauny legt in de klas uit dat het water in de gootsteen waarschijnlijk niet goed doorloopt omdat de 'sifon' vol met vuil zit. • De kinderen van het vierde leerjaar zeggen tegen de meester dat het 'cringe' is als hij jongerentaal probeert te gebruiken. 													
L6 1.4.1 2	GE.144		NL.576	<p>Beschrijven de invloed van plaats en cultuur op de boodschap.</p> <p>MIA</p> <p><i>Plaats en cultuur:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • plaats • leefmilieu • tijdgeest • normen en waarden • stereotypen en vooroordelen <p>Voorbeelden</p>													

				<p><i>Invloed van plaats op de boodschap:</i> Als schrijver met een Oosterse achtergrond schrijft Nayan zijn verhaal dat zich afspeelt in Azië op een andere manier dan iemand die deze ervaring niet heeft. (plaats)</p> <p><i>Invloed van cultuur op de boodschap:</i> Idris en Freya schrijven elk een gedicht over hun oma. Freya beschrijft haar oma als grappig, vergeetachtig en een beetje onhandig. Idris beschrijft zijn oma als een wijs persoon die goede raad geeft. De benadering van beide kinderen reflecteert de normen en waarden die in hun families gangbaar zijn ten aanzien van ouderen. Freya benadert haar oma als een oud persoon die eerder hulpbehoevend is. Idris benadert zijn oma als iemand met levenswijsheid, waar hij veel respect voor toont. (normen en waarden)</p>														
L4 1.4.1 5 L6 1.4.1 2			NL.577	<p>Reflecteren over beïnvloedende factoren bij de interpretatie van teksten.</p>														
L6 1.4.1 4			NL.578	<p>Herkennen dat het Nederlands tot een taalfamilie behoort.</p> <p>Voorbeelden <i>Nederlandse taalfamilie:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De leerkracht zegt 'Ich weiss es nicht', herhaalt dit een keer en vraagt de leerlingen of ze hebben verstaan wat hij net zei. Daarop vraagt hij hoe het zou komen dat ze de zin in het Duits toch min of meer begrepen hebben. De kinderen concluderen dat het Nederlands en het Duits op elkaar lijken. De leerkracht legt uit dat dat komt omdat beide talen tot dezelfde taalfamilie behoren omdat ze beiden afstammen van dezelfde taal, het Germaans. • De leerlingen lezen een Zuid-Afrikaans versje: "Die son skyn so helder, die vogels sing." De leerlingen merken op dat ze dit vers kunnen verstaan wanneer ze het luidop voorlezen. De leerkracht legt uit dat dat komt omdat het Zuid-Afrikaans een taal is die afstamt van het Nederlands en dat beide talen tot de Germaanse taalfamilie behoren. 														
L6 1.4.1 5			NL.579	<p>Vergelijken het Standaardnederlands met verschillende talen en taalvariëteiten.</p> <p>MIA <i>Verschillen en overeenkomsten:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • woordenschat • uitspraak • schrifttekens <p>Voorbeelden</p>														

				<ul style="list-style-type: none"> Marie-Laure beluistert woorden in enkele vreemde talen. Ze merkt op dat sommige woorden ongeveer hetzelfde klinken: 'sucre' lijkt op 'suiker', 'wasser' lijkt op 'water' en 'tea' lijkt op 'thee'. (woordenschat) Alex komt uit Chili. Hij spreekt thuis Spaans. Hij vertelt dat de 'bus' in Chili ook de 'bus' is, alleen verschilt de uitspraak: in Chili zeggen ze [boes], in het Nederlands is dat [bus]. (uitspraak) Ben is gek op manga, Japanse strips. In de kring vertelt hij dat het in het begin wel aanpassen was om een boek van achter naar voor te lezen. De strips zijn in het Engels geschreven, maar er staan ook Japanse schrifttekens in. Hij vertelt dat het woord manga er zo uit ziet: 漫画 (schrifttekens) 														
L4 1.4.1 3	NL.277		NL.580	<p>Benoemen factoren van het communicatiemodel.</p> <p>MIA <i>Factoren van het communicatiemodel:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> de zender de ontvanger <p>Te hanteren begrippen de zender, de ontvanger</p>														
L4 1.4.1 3	NL.277		NL.581	<p>Benoemen factoren van het communicatiemodel.</p> <p>MIA <i>Factoren van het communicatiemodel:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> de boodschap het kanaal <p>Te hanteren begrippen de boodschap, het kanaal, de communicatie</p>														
L6 1.4.1 0	NL.278		NL.582	<p>Benoemen factoren van het communicatiemodel.</p> <p>MIA <i>Factoren van het communicatiemodel:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> het doel het medium het effect <p>Te hanteren begrippen het doel, het medium, het effect</p>														
L6 1.4.1 3			NL.583	<p>Illustreer de verandering van informatiebronnen doorheen de tijd.</p>														

